

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
Факультет соціології і права**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
соціології і права

_____ А.А. Мельниченко

« ___ » _____ 20 __ р.

«Історія вчень про державу і право»

**РОБОЧА ПРОГРАМА
кредитного модуля**

підготовки *бакалавра*

напряму *6.030401 «Правознавство»*

спеціальності *7.030401*

спеціалізації *ВП-01/а*

(шифр за ОПП : ЗП-14)

Ухвалено методичною комісією
факультету соціології і права

Протокол від « ___ » _____ 20 __ р. № _____

Голова методичної комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

« ___ » _____ 20 __ р.

Київ – 2015

Робоча програма кредитного модуля «Історія вчень про державу і право» для студентів за напрямом підготовки 6.030401, спеціальністю «Правознавство», освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», за денною формою навчання складена відповідно до програми навчальної дисципліни «Історія вчень про державу і право».

Розробники робочої програми:

Доцент кафедри публічного права, к.і.н., доцент

Тараненко Микола Григорович

(підпис)

Викладач кафедри публічного права, к.ю.н.

Тараненко Микола Миколайович

(підпис)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри публічного права

Протокол від «16» червня 2015 р. № 11

Завідувач кафедри

_____ Чепульченко Т.О
(підпис) (прізвище та ініціали)

«___» _____ 20 __ р.

1. Опис кредитного модуля

Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Загальні показники	Характеристика кредитного модуля
Галузь знань 0304 «Право»	Назва дисципліни, до якої належить кредитний модуль <i>Історія вчень про державу і право</i>	Форма навчання <i>денна</i>
Напрямок підготовки <i>6.030401</i>	Кількість кредитів ECTS <i>2</i>	Статус кредитного модуля <i>вибіркова навч. дисц.</i>
Спеціальність <i>7.030401</i> «Правознавство»	Кількість розділів <i>1</i>	Цикл до якого належить кредитний модуль <i>самостійного вибору навчального закладу</i>
Спеціалізація <i>ВП-01/01</i>	Індивідуальне завдання <i>самостійні роботи</i>	Рік підготовки: <i>2-й</i>
		Семестр: <i>III-й</i>
Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>бакалавр</i>	Загальна кількість годин <i>60</i>	Лекції <i>18 год.</i>
		Практичні (семінарські) <i>III-й семестр – 18 год.</i>
	Тижневих годин: аудиторних – <i>36</i> СРС – <i>24</i>	Самостійна робота <i>III-й семестр – 24 год.</i> у тому числі на виконання індивідуального завдання Вид та форма семестрового контролю <i>III-й семестр – залік</i>

2. Мета та завдання кредитного модуля

2.1. Мета кредитного модуля «Історія вчень про державу і право» полягає у вивченні студентами історії знань про причини виникнення, становлення і розвиток політико-правових доктрин в різних державах світу та їх засновників.

2.2. Основні завдання кредитного модуля.

Згідно з вимогами програми навчальної дисципліни студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі результати навчання:

знання: найбільш значні і впливові концепції держави і права попередніх епох; різні варіанти вирішення проблем юридичної рівності, станових привілеїв та

прав людини, співвідношення особи і держави, держави і права, політики і моралі, як необхідної частини сучасної політичної і правової свідомості.

уміння: за допомогою впровадження нового понятійно-категоріального апарату з'ясувати питання походження держави і права, осмислювати правові форми, основні принципи побудови державного устрою та права, визначати соціальне призначення держави і права, встановлювати співвідношення права й держави, права й закону, держави й індивіда.

досвід: підготовка до вивчення загально професійних та спеціальних юридичних дисциплін; формування основ професійного праворозуміння і правової культури майбутніх юристів на основі історико-правового аналізу найбільш впливових концепцій про державу і право різних епох.

3. Структура кредитного модуля

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
Л		сем	С.Р. С			
Змістовий модуль 1.						
<u>Тема 1.</u> Предмет і завдання курсу. Політичні і правові вчення в державах Давнього Сходу	6	2	2	2		
<u>Тема 2.</u> Вчення про державу і право античну епоху.	6	2	2	2		
<u>Тема 3</u> Політико_правові вчення середніх віків	6	2	2	2		
<u>Тема 4.</u> Політичні і правові вчення в Західній Європі XVI ст.	6	2	2	2		
Тема 5. Основні напрямки політичної і правової ідеології в період ранніх буржуазних революцій	6	2	2	2		

Тема 6. Вчення про державу і право в епоху просвітництва	6	2	2	2		
Тема 7. Політико-правові концепції на рубежі XVIII-XIX ст.ст.	6	2	2	2		
Тема 8. Політико-правова ідеологія XIX ст.	6	2	2	2		
<u>Тема 9.</u> Буржуазні та соціалістичні вчення XX ст.	6	2	2	2		
Підготовка до заліку.	6			6		
Усього годин	60	18	18	24		

4. Лекційні заняття

Лекційний курс передбачає виклад матеріалу за 9 темами, в яких розкривається зміст політико-правових вчень від найдавніших часів до сьогодення.

Тема 1. Предмет і завдання курсу. Політичні і правові вчення в державах Давнього Сходу.

Предмет історії вчень про державу і право. Поняття структури політико-правових доктрин: теоретична основа, змістовні вирішення питань про походження та закономірності розвитку держави і права. Загальнолюдське та соціальне в історії політичних та правових наук. Співпадіння в історії політичних та правових концепцій інтересів певних соціальних груп населення. Проблема подолання політичного відчуження. Зміст історії політичних і правових вчень. Завдання дисципліни. Характеристика основної та додаткової літератури.

Загальна характеристика релігійно-міфологічних уявлень про державу і право в країнах стародавнього Сходу II-I тис. до н.е. Витоки державно-правових вчень у Єгипті та Месопотамії. Політико-правова ідеологія Індії. Закони Ману. Брахманізм як вчення домінації родової знаті. Зародження ідеї теократичної держави. Чернецька ідеологія буддизму та її еволюція.

Політична та правова думка Давнього Китаю. Даосизм як «правильний життєвий шлях людини чи народу». Уявлення про всесвітній лад і державний порядок Конфуція. Моральні норми і принципи управління. Правила ритуалу як нормативна система держави. Правові погляди китайських легістів. СРС. Моїстична школа.

Тема 2. Вчення про державу і право в Античну епоху.

Політико-правові погляди періоду становлення давньогрецької державності. Школа софістів: Протагор, Горгій, Гіппій. Вчення аристократії. Демокріт про

походження законів і їх роль в суспільстві. Платон про ідеальну державу в діалозі «Держава». Причини зміни форм держави. Вчення про право та державний устрій в «Законах» Платона.

Політико-правове вчення Арістотеля. Класифікація форм держави. Розуміння Арістотелем права і закону. Вчення про державу і право періоду еллінізму. Поняття стоїцизму. Політична концепція Полібія.

Політико-правові ідеї Лукреція Кара. Вчення про державу і справедливість Цицерона. Сенека про загальну рівність. Трактатування права римськими юристами. Політико-правові ідеї первісного християнства. Зародження теократичних доктрин. Августин Блаженний.

СРС. Політична доктрина Епікура.

Тема 3. Політико-правові вчення середніх віків.

Сутність релігійно-світського протистояння. Основні риси та особливості політико-правової думки середніх віків. Середньовічна схоластика. Концепція отців католицької церкви про єдине християнське суспільство. Вчення Фоми Аквінського. Класифікація форм держави, обґрунтування влади і законів. Політичні і правові ідеї ересей. Вчення про закони Марсілія Падуанського.

Політичні та правові погляди мислителів Київської Русі. Основні напрямки політичної думки в період утворення Московського царства. Політико-правові напрямки в ісламі. Коран і Сунна.

СРС. Ідеологія арабських філософів Фарабі, Ібн-Хальдун, Аверроес.

Тема 4. Політичні і правові вчення в Західній Європі XVI ст.

Загальна характеристика державно-правових вчень доби Відродження та Реформації. Зміни у світогляді європейських мислителів від середньовічної схоластики до раціоналізму. Формування гуманістичного світогляду та його вплив на правову ідеологію суспільства. Державно-правові погляди Ніколло Макіавеллі.

Політико-правові ідеї Реформації. Мартін Лютер, Жан Кальвін, Фауст Соцін. Етьєн де ла Боссі. Теорія державного суверенітету Жана Бодена. Зародження утопічного соціалізму. “Утопія” Томаса Мора і “Місто Сонця” Томасо Кампанеллі.

СРС. Політичні ідеї тираноборців.

Тема 5. Основні напрямки політичної і правової ідеології в період ранніх буржуазних революцій.

Вплив буржуазних революцій на розвиток політичної думки в Європі. Витоки теорії природного права. Сутність та призначення держави ранньомодерної доби. Гуго Гроцій. Проблема державності, права, миру і порядку у вченні Томаса Гоббса. Стан війни всіх проти всіх.

Політичні погляди індепендентів, левеллерів, діггерів. Джон Лільберн, Джерард Уінстенлі. Теоретичне обґрунтування демократії. Бенедикт Спіноза. Джон Локк про право і державу.

СРС. Наслідки «Славної революції» в Англії. Обґрунтування ідеї розподілу гілок влади.

Тема 6. Вчення про державу і право в епоху Просвітництва.

Природничо-правові теорії в Німеччині. Колізії між гуманістичними засадами та класовим тлумаченням в умовах абсолютистських режимів. Самуїл Пуфендорф, Христіан Томазій, Христіан Вольф. Державно-правові вчення Італії XVIII ст. Чезаре Беккарія.

Реформи Петра I в Росії. Політико-правова ідеологія захисників абсолютизму. Феофан Прокопович, Василь Татищев. Ідеологія купецтва. Іван Посошков.

Ідеологічне протистояння у Франції XVIII ст. Політико-правова програма Вольтера. Вчення Шарля Луї де Монтеск'є про державу і право. Політичний радикалізм Жана-Жака Руссо. Обґрунтування концепції «народного суверенітету». Соціалістичні політико-правові вчення. Мореллі, Жан Мельє, Леже-Марі Дешан. СРС. Політична думка в період Великої французької буржуазної революції. Гракх Бабеф.

Тема 7. Політико-правові концепції на рубежі XVIII-XIX ст.

Відображення вчень американських просвітителів у «Декларації незалежності» та «Біллі про права». Радикалізм Томаса Пейна. Політико-правові погляди Бенджамена Франкліна і Томаса Джефферсона. «Батько американської конституції» Джеймс Медісон. Вчення про державу і право Александра Гамільтона.

Ідеологія «освіченого абсолютизму». Політико-правові концепції російської аристократії. Зародження просвітництва і лібералізму в Росії. Я.Козельський, М. Новіков, С. Десницький. Нові тенденції у тлумаченні держави та права О. Радіщевим.

Особливості становлення політичної та правової думки в Німеччині. Вчення Іммануїла Канта про право, його філософсько-методологічні основи та класифікація. Ідеологія раннього лібералізму. Георг-Вільгельм-Фрідріх Гегель про державу і право. Діалектика як метод пізнання.

Ідеологічні засади консервативних політико-правових вчень у Франції, Швейцарії, Австрії. Жозеф де Местр, Карл Галлер. Традиціоналізм Едмунда Бьорка. СРС. Історична школа права. Густав Гуго, Фрідріх – Карл фон Савіньї, Георг-Фрідріх Пухта.

Тема 8. Політико-правова ідеологія XIX ст.

Вплив Великої французької буржуазної революції на європейську ідеологію. Лібералізм Бенжамена Констана. Нове тлумачення рівноваги гілок влади. Погляди Ієремї Бентама на державу і право. Теорія утилітаризму.

Виникнення юридичного позитивізму. Втілення правового світогляду в діючому позитивному праві. Джон Остін. Теорія «надкласової монархії» Лоренца фон Штейна. Політико-правове вчення Огюста Конта. Соціократія.

Проекти державних реформ Михайла Сперанського. Охоронна ідеологія Михайла Карамзіна.

Соціалістичні і комуністичні доктрини. Шарль Фур'є, Клод Анрі де Сен-Сімон, Роберт Оуен.

Розвиток представницьких держав та виникнення політичних партій. Юридичний позитивізм. Проблема прогностики. Адемар Есмен. Соціологічні концепції держави і права. Рудольф Ієрінг, Георг Еллінек, Герберт Спенсер.

Політико-правова ідеологія лібералізму в Росії. Концепції Бориса Чичеріна, Сергія Муромцева, Миколи Коркунова.

Політико-правове вчення марксизму. «Маніфест комуністичної партії» Карла Маркса та Фрідріха Енгельса. Безперервна революція та класова диктатура. Два шляхи «революції». Ідеологічні програми соціал-демократії. Фердинанд Лассаль – теоретик і практик.

Ідеологія анархізму. Пер Жозеф Прудон та його однодумці. Михайло Бакунін. Теорія “російського соціалізму”. Спроба знайти «свій шлях». Олександр Герцен, Микола Чернишевський, Петро Лавров.

СРС. Ідеологія декабризму.

Тема 9. Буржуазні та соціалістичні вчення ХХ ст.

Соціалістичні політико-правові вчення. Едуард Бернштейн, Карл Каутський, Георгій Плеханов. Більшовицька концепція Володимира Ульянова. Ідеологія анархізму. Петро Кропоткін. Анархо-синдикалізм Жоржа Сореля. Політико-правова доктрина солідаризму. Леон Дюгі.

Неокантіантські концепції права. Рудольф Штаммлер. Психологічна теорія права. Погляди Лева Петражицького. Школа «вільного права».

Неолібералізм і консерватизм. Фрідріх Август фон Хайек. Теорії плюралістичної демократії. Гарольд Ласкі, Моріс Оріу. Концепції соціальної держави та політики загального благоденства. Теорія “демократичного соціалізму”. Сучасна західна політична наука. Нормативізм Ганса Кельзена.

СРС. Теорії природного права.

5. Семінарські заняття

Тема 1. Політико-правові вчення Стародавньої Греції та Риму (2 год.).

1. Політична думка рабовласницької демократії Стародавньої Греції.
2. Ідеологія землевласницької знаті. Платон і Арістотель.
3. Політико-правові вчення періоду республіки в Стародавньому Римі.

Література:

1. Арістотель. Політика // Соч.: В 4-х т. – М., 1983. – Т.4.
2. История политических и правовых учений /Под ред. В.С.Нерсисянца/. – М., 2000.
3. Катрич В.М. Держава і право Стародавнього Риму. – К., 1974.
4. Материалисты Древней Греции. – М., 1955.
5. Утченко С.Л. Политические учения Древнего Рима III - I вв. до н.э. – М., 1977.
6. Цицерон. О государстве // Цицерон. Диалоги. – М., 1966.

Тема 2. Політико-правова ідеологія середніх віків (2 год.).

1. Правова концепція Ф.Аквінського.
2. Політико-правові ідеї середньовічних ересей.
3. “Москва - третій Рим”.

Література:

1. Богош Ю. Фома Аквинский. – М., 1975.
2. Історія філософії України. Хрестоматія. – К., 1993.
3. История политических и правовых учений. Средние века и возрождение. – М., 1986.
4. Золотухина Н.М. Развитие русской средневековой политико-правовой мысли. – М., 1985.
5. Лінч Д. Середньовічна церква. – К., 1994.
6. Нерсисянц В.С. Право и закон. – М., 1983.
7. Шульженко Ф.П. Держава и право у суспільно-політичній думці України: основні етапи розвитку. – К., 1995.

Тема 3. Західноєвропейські вчення XVI ст. (2 год.).

1. Концепція держави Н.Макіавеллі.
2. Політико-правові ідеї раннього соціалізму.
3. Теорія державного суверенітету Ж.Бодена.

Література:

1. Алексеев А.С. Макиавелли как политический мыслитель. – М., 2002.
2. Витюк В.В. Становление идей гражданского общества и ее историческая эволюция. – М., 1995.
3. История политических учений /Под ред.О.В.Мартышина/. - Вып.1. Древний мир, средние века, эпоха Возрождения и Реформации. – М., 1996.
4. Макиавелли Н. Государь. – М., 1990.
5. Мор Т. Утопия. – М., 1976.

Тема 4. Політичні концепції в період ранніх буржуазних революцій (2 год.).

1. Виникнення теорії природного права. Г.Гроцій. Б.Спіноза.
2. Політико-правові погляди Т.Гобса і Д.Локка.

Література:

1. Гроций Г. О праве войны и мира. – М., 1956.
2. История политических учений /Под ред. О.В.Мартышина/. - Вып.2. Эпоха свободной конкуренции и буржуазной революции. – М., 1996.
3. Ливанцев К.Е. История буржуазного государства и права. – Л., 1986.
4. Локк Д. Два трактата о правлении // Антология мировой философии. – К., 1991. - Т.1. - Ч.2.
5. Спиноза Б. Политический трактат // Избр.пр-я. – М., 1957. - Т.2.

Тема 5. Політико-правові вчення епохи Просвітництва (2 год.).

1. Росія в часи зміцнення абсолютизму.
2. Вчення Ш.Монтеск'є про державу і право.
3. Ідеологія періоду Великої французької буржуазної революції.

Література:

1. Батыр К.И. История государства и права Франции периода буржуазной революции. - М., 1984.
2. Баскин М.П. Монтескье. - М., 1965.
3. Монтескье Ш.Л. О духе законов // Антология мировой философии. - К., 1991. - Т.1. - Ч.2.
4. Посошков И.Т. Книга о скудости и богатстве. - М., 1951.
5. Семенов В.Г., Шульженко Ф.П. Формування ідеї громадянського суспільства та правової держави в західноєвропейській філософії XVII-XVIII століть. - К., 1995.

Тема 6. Ідеологія США та Росії другої половини XVIII ст. (2 год).

1. Державно-правові теорії в період боротьби за незалежність США.
2. Ідеї просвітництва та лібералізму в Російській імперії.

Література:

1. Американские просветители. Избр.пр-я в 2-х т. – М., 1968.
2. Грацианский П.С. Политическая и правовая мысль России второй половины XVIII в. – М., 1984.
3. Декларация независимости. Конституция США. Билль о правах. – М., 1991.
4. Козлова Н.Ю. Буржуазные учения о федерализме XVIII- XIX вв. – М., 1988.
5. Орлов В. Русские просветители 1790-1800-х гг. – М., 1950.
6. Покровский С.А. Политические и правовые взгляды С.Е.Десницкого. – М., 1955.
7. Реев Н.Н. Политические взгляды американских федералистов // Их истории политических учений. – М., 1976.

Тема 7. Буржуазна ідеологія першої половини XIX ст. (2 год.).

1. Доктрини лібералізму Б.Констана та І.Бентама.
2. Позитивістська концепція О.Конта.
3. Основні напрямки комуністичної ідеології.

Література:

1. Застенкер Н.Е. Очерки истории социалистической мысли. – М., 1985.
2. Кирилук Ф.М., Ковш А.Г. Западноєвропейские социально-политические учения XIX века. – К., 1991.
3. Либерализм Запада XVII-XX века. – М., 1995.
4. Ливанцев К.Е. История буржуазного государства и права. – Л., 1986.

5. Политические учения: история и современность: Марксизм и политическая мысль XIX в. – М., 1979.

Тема 8. Політико-правові вчення другої половини XIX ст. (2 год.).

1. Соціологічні концепції держави і права.
2. Марксистське вчення.
3. Становлення соціал-демократичних поглядів на державу і право.

Література:

1. Герцен А.И. О социализме. – М., 1974.
2. Графский В.Г. Политические и правовые взгляды русских народников. – М., 1993.
3. Исаев И.А., Золотухина Н.М. История политических и правовых учений России XI-XX вв. – М., 1974.
4. История социалистических учений /Под ред. Б.Ф.Поршнева/. – М., 1964.
5. История политических и правовых учений XIX в. – М., 1993.
6. Покровский С.А. Политические и правовые взгляды Чернышевского и Добролюбова. – М., 1952.
7. Себайн Д.Г., Торсон Т.Л. Історія політичної думки. – К., 1997.

Тема 9. Концепції держави і права XX ст. (2 год.).

1. Неолібералізм і консерватизм.
2. Теорія “демократичного соціалізму”.
3. Сучасна західна політична наука.

Література:

1. Консерватизм: Антологія. – К., 1998.
2. Рормозер Г. Кризис либерализма. – М., 1996.
3. Социальные идеалы и политика в меняющемся мире. – М., 1992.
4. Четвернин В.А. Современные концепции естественного права. – М., 1988.
5. Шафаревич И.Р. Социализм как явление мировой истории. – Париж, 1977.

6. Індивідуальні завдання

1. Концепція держави і права у вченні Конфуція.
2. “Закон” Платона як джерело вивчення античного права.
3. Погляди на державу Арістотеля.
4. Ідеологія римської аристократії.
5. Політико-правова концепція Ф.Аквінського.
6. Теорія “Москва - третій Рим”.
7. Вчення про державу Н.Макіавеллі.
8. Політико-правові ідеї Реформації.
9. Теорія природного права.
10. Обґрунтування демократії Б.Спінозою.

11. Вчення про державу і право Ш.Монтеск'є.
12. Концепція держави у вченні І.Канта.
13. Юридичний позитивізм.
14. Ідеологічні засади марксистського вчення про державу.

Метою написання рефератів є перевірка знань студентів з основних положень розвитку політичної та правової ідеології в історичній еволюції людської цивілізації, самостійний підбір, вивчення та аналіз наукової літератури, вміння творчого її використання при висвітленні обраної теми.

Реферат має бути машинописною, або написана чітким розбірливим почерком на стандартних аркушах. Обсяг роботи має складати до 10 сторінок машинописного тексту (у комп'ютерному варіанті через 1,5 інтервали).

При виконанні роботи слід дотримуватися наступних рекомендацій:

- на титульному аркуші необхідно вказати назву навчального закладу, факультет, кафедру, тему реферату, її автора /прізвище, ім'я та по-батькові, факультет, навчальна група/, прізвище викладача, рік і місце виконання роботи.
- всі сторінки реферату /окрім титульного аркуша/ мають бути пронумерованими і мати поля.
- наприкінці виконаної роботи повинен бути список використаної літератури /із зазначенням автора, назви праці, місця і року її видання/.

7.Орієнтовані питання по підготовці до заліку.

1. Предмет історії вчень про державу і право
2. Загальна характеристика релігійно-міфологічних уявлень про державу і право в країнах стародавнього Сходу II-I тис. до н.е.
3. Витоки державно-правових вчень у Єгипті та Месопотамії.
4. Політико-правова ідеологія Індії. Закони Ману.
5. Політична та правова думка Давнього Китаю.
6. Уявлення про всесвітній лад і державний порядок Конфуція.
7. Політична думка рабовласницької демократії Стародавньої Греції.
8. Ідеологія землевласницької знаті. Платон і Арістотель.
9. Політико-правові вчення періоду республіки в Стародавньому Римі.
- 10.Правова концепція Ф.Аквінського.
- 11.Політико-правові ідеї середньовічних ересей.
12. "Москва - третій Рим".
- 13.Концепція держави Н.Макіавеллі.
- 14.Політико-правові ідеї раннього соціалізму.
- 15.Теорія державного суверенітету Ж.Бодена.
- 16.Виникнення теорії природного права. Г.Гроцій. Б.Спіноза.
- 17.Політико-правові погляди Т.Гобса і Д.Локка.
- 18.Росія в часи зміцнення абсолютизму.
- 19.Вчення Ш.Монтеск'є про державу і право.
- 20.Ідеологія періоду Великої французької буржуазної революції.
- 21.Державно-правові теорії в період боротьби за незалежність США.
- 22.Ідеї просвітництва та лібералізму в Російській імперії.
- 23.Доктрини лібералізму Б.Констана та І.Бентама.

24. Позитивістська концепція О. Конта.
25. Основні напрямки комуністичної ідеології.
26. Соціологічні концепції держави і права.
27. Марксистське вчення.
28. Становлення соціал-демократичних поглядів на державу і право.
29. Неолібералізм і консерватизм.
30. Теорія “демократичного соціалізму”.
31. Сучасна західна політична наука.

8. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

У курсі “Історія вчень про державу і право” вивчаються концепції поглядів на державу і право, їх становлення та розвиток в конкретно-історичних умовах. Вивчаючи історико-правову спадщину студенти денної форми навчання зможуть шляхом співставлення самостійно оцінити політико-правові доктрини сучасності, а також спрогнозувати загальні закономірності і перспективи еволюції політичних вчень в майбутній Україні.

На семінарських заняттях передбачається вивчення найважливіших проблем курсу історії вчень про державу і право переважно зарубіжних країн. Це перш за все питання формування структури політико-правових доктрин, їх авторське бачення, перспективи розвитку цих ідей в майбутньому. Студенти мають відзначати зміст, загальнолюдські і соціальні чинники в історії політичних і правових вчень, їх вплив на сучасників та історичну свідомість прийдешніх поколінь. Крім того, готуючись до семінару вони повинні вчитися аналізувати вказану літературу, систематизувати різні точки зору і твердження, відзначити своє бачення питання.

Поточний контроль здійснюється викладачем під час проведення семінарських занять з метою перевірки рівня підготовленості студента до конкретної теми і розуміння суті питання. Конструктивна активність студентів під час занять враховується при виставленні заліку наприкінці семестру.

9. Рейтингова система оцінювання успішності студентів з дисципліни «Історія вчень про державу і право» для спеціальності “Правознавство” факультету соціології і права НТУУ “КПІ”

Розподіл навчального часу за видами занять і завдань з дисципліни згідно з робочим навчальним планом.

Семе	Навчальний час	Розподіл навчальних годин	Контрольні заходи

	Кредити	Академ. години	Лекції	Семінари	Самостійна роб.студент.	МКР	Реферат	Семест. атестац.
1	2	72	18	18	36	1	1	Залік

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- 1) чотири відповіді (кожного студента) на семінарських заняттях по поточному лекційному матеріалу, за умови, що на одному занятті обпитується 13 студентів при максимальній чисельності групи – 30 осіб;

$$\frac{9\text{сем.} * 13\text{ст.}}{30\text{ст.}} = 4\text{відп.}$$

- 2) одну модульну контрольну роботу;
- 3) один реферат;
- 4) відповідь на заліку.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання

1.Опрацювання на семінарських заняттях лекційного матеріалу

Ваговий бал – 5 (r k = 5). Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює 5 балів x 4 = 20 балів.

Критерії оцінювання відповідей:

5 балів – повна відповідь на поставлене питання; студент вільно орієнтується в лекційному матеріалі, правильно та доречно вживає юридичну термінологію.

4 бали – відповідь потребує невеликих уточнень.

3 бали – відповідь потребує суттєвих доповнень; студент плутається в юридичній термінології та не може відповісти на уточнюючі запитання через недостатнє опрацювання матеріалу.

0 балів – відповідь не по суті; вкрай обмежена відповідь.

2.Модульна контрольна робота

Ваговий бал – 20 (r k = 20).

Критерії оцінювання:

20 -18 балів - повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) на всі питання модульної контрольної роботи; студент вільно орієнтується в поданому матеріалі;

17 - 15 балів - студент надав відповіді на 75% питань модульної контрольної роботи; відповіді на всі питання контрольної потребують уточнень;

14 - 12 балів - студент надав відповіді на 60% питань модульної контрольної роботи; відповіді потребують суттєвих уточнень, недостатнє володіння матеріалом;

0 балів - студент не орієнтується в поданому матеріалі, вкрай обмежена відповідь.

3. Написання реферату

Ваговий бал - 20 (r k = 20).

Критерії оцінювання:

20 -18 балів - тема реферату повністю розкрита; студент вільно орієнтується в поданому матеріалі; оформлення реферату відповідає вимогам.

17 - 15 балів - тема реферату розкрита, але в роботі є невеликі недоліки; окремі питання потребують уточнень.

14 - 12 балів - студент повністю не розкрив подану тему; матеріал потребує суттєвих доповнень та уточнень ; є зауваження до оформлення реферату.

0 балів - студент не орієнтується в поданому матеріалі; тема реферату не розкрита.

Штрафні та заохочувальні бали (r s) нараховуються за:

Штрафні бали

- відсутність без поважних причин на семінарському занятті – 1 бал.

Заохочувальні бали

- повідомлення на семінарському занятті за результатами опрацювання відповідної літератури – 2 бали;
- участь у факультетській або університетській олімпіаді – 3 бали.
- участь у науково-практичній конференції – 3 бали

Викладач може в кінці семестру додати до рейтингу бонус (від 1 до 2 балів) за надзвичайну активність, за повний конспект лекцій, за 100% відвідування тощо.

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру (семестровий рейтинг R c) складає:

$$R_c = \sum r_k$$

$$R_c = 20 + 20 + 20 = 60 \text{ балів}$$

4.Відповідь на заліку

Ваговий бал R_e – 40 балів.

Екзаменаційний білет містить 3 теоретичних питання.

Критерії оцінювання відповіді на заліку:

38-40 балів – повна відповідь на питання екзаменаційного білету; студент вільно орієнтується в поданому матеріалі.

34-37 балів – відповідь потребує невеликих уточнень.

30-33 балів – відповідь потребує доповнень.

26-29 - недостатнє володіння матеріалом; студент не може відповісти на уточнюючі запитання.

24-25 балів – відповідь не по суті; вкрай обмежена відповідь.

Стартовий рейтинг студента формується як сума всіх рейтингових балів, отриманих протягом семестру, а також заохочувальних/итрафних балів.

Рейтингова шкала з дисципліни «Історія вчень про державу і право» складає:

$$R_D = R_c + R_e$$

$$R_D = 60 + 40 = 100$$

Оцінки (ECTS та традиційна) до залікової відомості виставляються згідно з таблицею.

Значення рейтингу з кредитного модуля	Кількість балів			Оцінка ECTS	Традиційна оцінка
	Стартовий рейтинг	Екзаменаційний рейтинг	Підсумковий рейтинг		
$0,95R \leq RD$	57-60	38-40	95-100	А- відмінно	відмінно
$0,85R \leq RD < 0,95R$	51-56	34-37	85-94	В-дуже добре	добре
$0,75R \leq RD < 0,85R$	45-50	30-33	75-84	С-добре	

R					
0,65R≤RD<0,75	39-44	26-29	65-74	D-задовільно	задовільно
0,6R≤RD<0,65	36-38	24-25	60-64	E-достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD<0,6R	<36	<24	<60	Fх- незадовільно	Незадовільно
RD<0,5R	<30	<20	<50	F- незадовільно (потрібна додаткова робота)	Недопущено

10. Рекомендована література:

1. Баскин Ю.Я. История политических и правовых учений. – СПб., 1999.
2. Демиденко Г.Г. Історія вчень про право і державу. – Харків, 2004.
3. Исаев И.А., Золотухина Н.М. История политических и правовых учений России XI-XX вв. – М., 1995.
4. История политических и правовых учений /Под ред.О.Э.Лейста/. – М., 2002.
5. История политических и правовых учений. Средние века и Возрождение. – М., 1983.
6. История политических и правовых учений XVII-XVIII вв. – М., 1989.
7. История политических и правовых учений / Под ред. В.С.Нерсисянца/. – М., 2002.
8. История политико-правовых учений / Под ред.А.Н.Хорошилова/. – М.,2001.
9. Ковальський В.С. Історія політичних і правових вчень. – К.,2002.
10. Крестовская Н.И. История политических и правовых учений. – Харьков, 2002.
11. Ливанцев К.Е. История буржуазного государства и права. – Л., 1986.
12. Мадіссон та ін. Історія розвитку політичної думки. – К.,1998.
13. Мірошніченко М.І., Мірошніченко В.І. Історія вчень про державу і право. – К.,2001.
14. Орач Є.М. Історія політичних і правових вчень. – К.,2005.
15. Себайн Джорж Г., Торсон Томас Л. Історія політичної думки. – К.,1997.
16. Світова класична думка про державу і право. – К.,1999.
17. Трофанчук Г.І. Історія вчень про державу та право. – К.,2004.
18. Шульженко Ф.П., Андрусак Т.Г. Історія політичних і правових вчень. – К., 2004.

Робоча навчальна програма складена на основі навчальної програми дисципліни «Історія вчень про державу і право», затвердженої _____

Розробники програми:

кандидат історичних наук, доцент кафедри публічного права факультету соціології і права НТУУ «КП»:

Тараненко М.Г. _____

викладач кафедри публічного права факультету соціології і права НТУУ «КП»:

Тараненко М.М. _____